

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
<i>Аврамова Ольга Євгенівна</i> ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ВИСЕЛЕННІ В УМОВАХ ВІЙНИ	9
<i>Адамова Олена Семенівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ В УМОВАХ ЦИВІЛЬНОГО ШЛЮБУ: УМОВИ ВОЄННОГО ЧАСУ	13
<i>Бабич Ірина Григорівна</i> ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ У СЕРЕДНЬОВІЧНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	16
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна</i> НЕЛЕГАЛЬНІ КРЕДИТОРИ ЯК ЗАГРОЗА БЕЗПЕЦІ ОНЛАЙН-КРЕДИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН	20
<i>Білошкурський Микола Миколайович</i> ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ У ПОРЯДКУ П. 1-1 Ч. 1 СТ. 4 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО САНКЦІЇ» У КОНТЕКСТІ ПОРУШЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ОСОБИ НА МИРНЕ ВОЛОДІННЯ МАЙНОМ	22
<i>Бойко Кароліна Романівна</i> КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	28
<i>Боярчук Михайло Вікторович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	32
<i>Булеца Сібілла Богданівна</i> ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ	35
<i>Василевська Надія Станіславівна</i> ПРАВО НА БІОЛОГІЧНЕ БАТЬКІВСТВО/МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	40
<i>Ващак Владислав Анатолійович</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПРИ УКЛАДЕННІ ЕЛЕКТРОННИХ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	44
<i>Галунова Лариса Ігорівна, Мартинюк Іван Вікторович</i> МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ БАЛАНСУВАННЯ ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ У КОНФЛІКТАХ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	48
<i>Глиняна Катерина Михайлівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ	52

*Адамова Олена Семенівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
психолог, доцентка кафедри цивільного
права Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ В УМОВАХ ЦИВІЛЬНОГО ШЛЮБУ: УМОВИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Цивільний шлюб (або фактичні шлюбні відносини) на практиці мали місце завжди. У воєнний час, коли суспільство стикається з екстремальними умовами, цей тип стосунків набуває особливої значущості та має свої специфічні особливості.

Такий шлюб має свої особливості, які зумовлені такими специфічними умовами, як війна. Зокрема, сюди можемо віднести: по-перше, психологічну підтримку і стабільність, адже війна створює надзвичайний стрес та невизначеність, люди шукають емоційної підтримки і стабільності, яку можуть знайти у цивільному шлюбі, тож спільне проживання та взаємна підтримка допомагають партнерам легше переносити труднощі воєнного часу; по-друге, гнучкість у стосунках, адже умови воєнного часу можуть вимагати швидких змін у життєвих обставинах, таких як переїзд або зміна місця роботи, а цивільний шлюб дозволяє партнерам бути більш мобільними та гнучкими, разом з тим відсутність бюрократичних процедур для реєстрації та розірвання шлюбу може бути перевагою в умовах нестабільності; по-третє, юридичні аспекти, зокрема, відсутність офіційного статусу шлюбу може створювати юридичні складнощі, наприклад, у питанні спадщини, прав на майно та опіки над дітьми, тому важливо, щоб партнери мали певні домовленості та юридичні документи, що регулюють їхні права та обов'язки.

Аналізуючи категорію цивільного шлюбу, яка існує в умовах воєнного часу, можна виділити її певні переваги та недоліки. До переваги цивільного шлюбу під час війни можемо віднести такі як простота та оперативність (укладення такого шлюбу є швидким процесом, партнери можуть одразу почати жити разом та підтримувати одне одного, що сприяє швидкій адаптації до нових умов), а також емоційна підтримка (спільне проживання і підтримка допомагають партнерам долати стрес та тривогу, що викликані війною, а це особливо важливо для людей, які втратили своїх рідних або домівку.)

Викликами (або ж недоліками) цивільного шлюбу під час війни можна вважати: по-перше, правові невизначеності, адже відсутність офіційної реєстрації шлюбу може призводити до юридичних проблем, таких як право на спадщину, спільне майно та опіка над дітьми; по-друге, суспільні стереотипи, адже в деяких суспільствах цивільний шлюб може сприйматися негативно, що створюватиме додатковий тиск на партнерів, разом з тим війна змінює пріоритети, і багато людей стають більш відкритими до різних форм стосунків, проте стереотипи все ще можуть впливати на сприйняття; по-третє, соціально-правові аспекти, що включає в себе необхідність юридичного захисту (у воєнний час державні органи повинні враховувати реалії та забезпечувати правовий захист цивільних шлюбів, що може включати визнання певних прав цивільних партнерів, спрощення процедур для оформлення прав на спадщину та опіки над дітьми) та соціальної підтримки (суспільство має підтримувати всі форми стосунків, особливо у складні часи війни, коли емоційна підтримка є життєво важливою, тож є необхідність у проведенні інформаційних кампаній, що сприятимуть зменшенню стигматизації цивільних шлюбів.

Особливе місце в контексті досліджуваної проблематики займає, на нашу думку, питання щодо психологічної підтримки і стабільності цивільного шлюбу під час війни. Тут маємо виділити кілька основних напрямків, а саме:

- роль емоційної підтримки – війна викликає значний стрес, тривогу і навіть паніку серед населення. В цих умовах цивільний шлюб стає важливим джерелом емоційної підтримки. Спільне проживання та взаємна підтримка дозволяють партнерам відчувати себе менш ізольованими та більш впевненими. Вони можуть ділитися своїми переживаннями, страхами та емоціями, що допомагає знижувати рівень стресу;
- підтримка психологічного здоров'я – під час війни рівень стресу, депресії та інших психічних розладів може значно зростати. Цивільний шлюб може забезпечити необхідну підтримку для збереження психологічного здоров'я партнерів. Це може виражатися у веденні спільного здорового способу життя, що включає регулярні фізичні вправи, здорове харчування та відпочинок; спільних заняттях, таких як читання, спорт, прогулянки на свіжому повітрі, що сприяє зниженню стресу тощо;

- створення відчуття стабільності – війна приносить хаос і невідзначеність. Цивільний шлюб може створити відчуття стабільності та нормальності в житті партнерів, що допомагає зберігати спокій та позитивний настрій, навіть коли зовнішні обставини є нестабільними. Наприклад, спільні ритуали, такі як спільні сніданки або вечірні розмови, допомагають зберігати відчуття нормальності; планування майбутнього, що надає мету і надію, навіть у складних умовах;
- взаємна допомога у подоланні травматичних подій – під час війни люди можуть переживати травматичні події, такі як втрати близьких, руйнування житла, поранення. У таких випадках партнери можуть надавати одне одному необхідну допомогу та підтримку. Це може бути емоційна підтримка або ж практична допомога;
- зміцнення стосунків – спільне переживання складних ситуацій може зміцнити стосунки між партнерами, тож вони вчаться краще розуміти одне одного, підтримувати у важкі моменти та цінувати спільні досягнення;
- зниження ризику соціальної ізоляції – під час війни люди можуть відчувати себе ізольованими через втрату контактів з рідними та друзями. Цивільний шлюб допомагає знизити цей ризик, забезпечуючи постійне спілкування та взаємодію. Це можуть бути різного роду соціальні проєкти або ж соціальна підтримка, що має на меті контактування з іншими людьми.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що цивільний шлюб у воєнний час має свої специфічні особливості, які роблять його важливою формою стосунків. Він надає необхідну гнучкість та емоційну підтримку, що є критично важливими в умовах війни. Проте він також стикається з певними викликами, особливо у правовій сфері. Необхідно забезпечити юридичний захист та соціальну підтримку таких стосунків, щоб вони могли повною мірою виконувати свою функцію в складні часи.

Цивільний шлюб у воєнний час відіграє важливу роль у забезпеченні психологічної підтримки та стабільності. Він надає емоційну підтримку, допомагає зберігати психологічне здоров'я, створює відчуття стабільності та нормальності, сприяє подоланню травматичних подій, зміцнює стосунки та знижує ризик соціальної ізоляції. У складних умовах війни такі стосунки стають важливим джерелом підтримки та надії для багатьох людей.